

Rydding av Hjerkin skytefelt godt igang

Forsvarsbygg gjennomførte i 2006 første sesong med rydding av eksplosivrester som ledd i prosjektet for tilbakeføring av Hjerkin skytefelt til sivile formål. Arbeidet ble utført av personell fra Forsvaret og med meget godt resultat. Nærmere 55 km² ble gjennomløst, og en stor mengde skrapmetall og «blindjengere» ble fjernet.

Kompetanse og fokus på sikkerhet

De fagutdannede eksplosivrydderne viste en faglig kompetanse og motivasjon i sine arbeider som imponerte prosjektledelsen. Personellet har under hele gjennomføringen hatt et sterkt fokus på helse, miljø og sikkerhet for å unngå uhell og skader.

Noe mindre enn planlagt

Prosjektets opprinnelige mål for ryddesesongen var å rydde 84 km² med fire komplette grupper over en seks ukers periode. Noe mindre tildelt personell enn planlagt, krevende værforhold, møter med moskus og tidkrevende klarering med helikopter, gjorde at man endte opp med 55 km² gjennomløst areal. Tatt i betraktning at dette var første gjennomføringsår i prosjektet, må resultatet anses som meget tilfredsstillende.

Grundig rydding

Resultatet gir et godt grunnlag for dimensjonering av ressurser for den videre ryddingen. Dette til tross for at mye av ryddingen foregikk i den såkalte randsonen eller ytterkanten av skytefeltet. Dette området har normalt færre «blindjengere» enn i resten av feltet. Til sammen 223 «blindjengere» ble lokalisert og ødelagt. I tillegg ble det ryddet 1,5 tonn med aluminiumsrester, 16 tonn med bøsninger, stålsplinter

Militære ryddemannskaper i full gang med å rydde Hjerkin skytefelt.
Foto: Adresseavisa

og stålfragmenter, 4 tonn med sivilt stål og metallskrot, i tillegg til vanlig søppel og diverse treavfall.

Årets sesong

For 2007 er antall ryddemannskaper og uker med rydding omtrent det samme som i 2006. Ryddeukene i år er 24, 25, 26, 32, 33, 37 og 38. I uke 26 vil det kun være cirka 25 befal og sivile som har eget oppdrag på Storranden. De øvrige ukene vil eksplosivryddekommandoen bestå av mellom 140 og 175 soldater, befal og sivile. Området Haukberget med kavalerianlegg skal prioriteres i år, og dette bør stå ferdig med første

gangs overflatorydding i løpet av høsten. I tillegg vil rydding foregå i området på Storranden.

Restriksjoner på ferdsel

I 2007 er fotferdsel i terrenget på Haukberget, vest for Snøheimvegen, forbudt i ukene 24, 25, 26, 32, 33 og 38. Tilsvarende er det forbud mot fotferdsel i terrenget på Storranden, øst for Snøheimvegen, i ukene 26 og 37. Snøheimvegen er stengt for all ferdsel i ukene 24, 25, 26 og 38. I uke 37, som er siste uke av villreinjakta, styrer Dovre fjellstyre inn- og utpassering langs Snøheimvegen.

- Unikt og spennende prosjekt

Oppland fylkeskommune og arkeolog Iren Skauen Sandodden vil i år som i fjor merke og registrere kulturminner i de områdene på Hjerkinns som skal ryddes for eksplosivrester og «blindjengere».

- Det er spennende og unikt at vi gjennom dette samarbeidet med Forsvarsbygg kan sikre viktig kulturhistorie for ettertida fra et så stort område.

Utsikt fra området ved Maribu i Grøndalen mot vest.
Foto: Irene Skauen Sandodden, Oppland fylkeskommune

-Hjerkinns ligger i det som kulturhistorisk er Nord- Europas største fangstområde for villrein. Rett øst for skytefeltet, over en strekning på 30 km, går et fangstanlegg med mer enn 1000 graver. Det betyr at vi gjennom registreringene kan få frem ny kunnskap både om området og om folk som bodde og jaktet her, påpeker hun. Arbeidet gir dermed dobbel effekt; man beskytter ved merking kulturminner mot skader og tilegner seg samtidig mye ny kulturhistorisk kunnskap.

Kulturvern

-Dette viktige arbeidet vil trolig foregå frem til cirka 2010 for å kunne dekke så mye som mulig av de områder som senere blir ryddet. Sandodden vil som koordinerings-

ansvarlig, sammen med flere arkeologer fra kulturvern avdelingen i fylkeskommunen, om kort tid gå i gang med å sjekke ut de områder hvor det så langt er planlagt rydding i årets feltsesong. -Vi kan naturligvis ikke dekke over absolutt alt, men vi vil konsentrere oss om de områder hvor sannsynligheten er størst for å gjøre interessante funn, understreker hun.

Digitale kart og GPS

Konkret går arbeidet ut på at arkeologene ved hjelp av digitale kart, luftfoto og GPS (satellitt) målere tar seg ut i terrenget hvor man både har tidligere kunnskap om funn, samt uregistrerte områder. Deretter merkes de kjente kulturminnene utifra kartdata samt at nye funn også

legges inn og merkes. På den måten kan ryddemannskapene enkelt se når de befinner seg ved et kulturminne som krever spesiell varsomhet.

Et langt tidsspenn - fra steinalder og opp til moderne tid

Tilsvarende arbeid ble gjennomført også i fjor, og da registrerte Sandodden og hennes kolleger 55 kulturminner inne i randsonene av skytefeltet. Funnene er i stor grad preget av at området har vært og er viktig i villreinsammenheng.

De eldste sporene i området er fra eldre steinalder, det vil si mer enn 4000 f.Kr. Det dreier seg om steinredskaper og rester etter produksjon av slike redskaper funnet langs de små vannene i området. De lokalitetene som er funnet dreier seg trolig om korte sesongopphold sommerstid i området, for å jakte eller fiske.

Fangstgroper

Ved registreringene er det påvist mange fangstgroper, murte dyregraver og skytestillinger for pil og bue. Fangstminnene i området antas å være fra vikingtid og tidlig middelalder (800-1550), mens dateringer fra det store fangstanlegget over Dovrefjell har dateringer helt tilbake i yngre steinalder (1925 f.Kr) og opp til tidlig middelalder (1285 e.Kr).

Dette anlegget strekker seg over mer enn 30 km. Fangstanlegget ligger midt i det store villreintrekket

Fangsgrav i Buahøin.
Foto: Kjersti Tidemansen, Oppland fylkeskommune

Kvartsittavslag ved søre grønne bru i Grøndalen.
Foto: Kjersti Tidemansen, Oppland fylkeskommune

mellom øst og vest, fra Rondane til Snøhetta. Fangsten i området må ha vært omfattende og krevd mange folk til drift. De fangstminnene som er påvist til nå inne i skytefeltet er i mye mindre skala og ble sannsynligvis drevet av mindre grupper.

Nyere tids kulturminner

Registreringene har hovedfokus på kulturminner fra før reformasjonen,

det vil si før 1537, men det er kjent flere kulturminner fra det arkeologene kaller nyere tid (det vil si yngre enn 500 år), deriblant setre og andre hustufter, veifar og buer, forteller hun videre.

Godt samarbeid

Et slikt omfattende arbeid forutsetter god planlegging og dialog mellom fylkeskommunen og

Arkeolog Irene Skauen Sandodden.
Foto: Trond Enemo, Forsvarsbygg

Forsvarsbygg som hovedansvarlig for Hjerkinns PRO. –Vi har en god dialog og et konstruktivt samarbeid med Forsvarsbygg, understreker hun. –Ikke minst er det viktig at vi gjennom tett dialog sikrer at fylkeskommunens folk får komme inn så tidlig som mulig i forkant av ryddingen, hvis ikke kan tidsfristene bli stramme.

–Samlet sett er vi glade for å kunne ta del i et slikt omfattende prosjekt som sikrer viktige samfunnsverdier, avslutter en fornøyd Sandodden. Det er en unik sjanse vi har til å kartlegge et så stort område samlet, noe vi håper også vil gi økt kunnskap om historien til Snøhetta-området.

Revidert søknad etter forurensningsloven

Forsvarsbygg skal i forbindelse med nedlegging av Hjerkinnskytefelt fjerne om lag 60.000 m³ forurenset masse fra kavalerianleggene på Haukberget, Forsvarets logistikkorganisasjon sin testslette og enkelte vegstrekninger.

Massetak 1 på Storranden som er et av de omsøkte områdene for avrenningssikrede fyllinger med forurenset masse.

Foto: Tore Østeraas, Cowi AS.

Det er grusmasser med forhøyet metallinnhold fra Hjerkinns gruver og masser med mulig innhold av ammunisjonsrester som skal fjernes. Opprinnelig søknad om tiltak etter forurensningsloven ble sendt Fylkesmannen i Oppland 6. mars 2006. Denne søknaden er nå revidert og ble oversendt 30. mars i år.

Tverrfjellet

Den opprinnelige søknaden omfattet etablering av en fylling for gruvegrus og masser med ammunisjonsrester på Tverrfjellet. Dette er et område utenfor Hjerkinnskytefelt. I prosessen med reguleringsplan kom det innspill om å få vurdert etablering av fylling for disse massene inne i selve skytefeltet.

Miljøvurdering

Forsvarsbygg har med bakgrunn i dette og i samråd med COWI AS og Norsk institutt for vannforskning (NIVA), vurdert alternative muligheter for plassering av disse massene innenfor skytefeltet. Konklusjonen er at eksisterende massetakområder på Storranden er eneste alternativ som er forenelig med de miljømessige og landskapsetiske målsettinger for prosjektet. Økt masse tilførsel på Storranden vil også bedre mulighetene for landskapsrestaurering av de gamle massetakområdene.

Revidert søknad

Med bakgrunn i dette har Forsvarsbygg i den reviderte søkna-

den bedt Fylkesmannen om tillatelse til etablering av fylling for gruvegrus og masser med ammunisjonsrester på Storranden i Hjerkinnskytefelt. Opprinnelig søknad om fylling på Tverrfjellet trekkes samtidig tilbake.

Hindre avrenning

Forsvarsbygg ønsker å legge forurenset masse i to av massetakene på Storranden. På begge fyllingene vil det bli gjort omfattende tiltak for å hindre forurensende avrenning.

Reguleringsplan for store anleggsområder

Kavalerianlegget Haukberget I.

Foto: Tore Østeraas, Cowi AS.

Vedtatt kommunedelplan for tilbakeføringen av Hjerkinnskytefelt forutsetter reguleringsplan for de største anleggsområdene.

Skytelederhuset på Haukberget I.

Foto:
Odd-Erik Martinsen,
Forsvarsbygg.

Reguleringsplan for fjerning av HFK-sletta og kavalerianleggene på Haukberget samt massefyllingsområdene på Storranden er utarbeidet av Forsvarsbygg. Denne ble sendt Dovre kommune for behandling 30. mars i år, og er nå ute på høring.

Når kan anleggsarbeidene starte?

Kavalerianlegget på Haukberget er det første større anlegget som planlegges fjernet i Hjerkinnskytefelt. Rydding av ammunisjonsrester og blindgjengere i overflaten starter i år. Anleggsarbeidene med fjerning av masser og revegetering kan tid-

ligst starte i 2008, mest trolig i 2009.

Oppstart er avhengig av at følgende er godkjent:

- Søknad etter forurensningsloven (Myndighet: Fylkesmannen i Oppland).
- Reguleringsplan (Myndighet: Dovre kommune).
- Sikkerhetsmessige tiltak i forhold til eksplosivrester og anleggsarbeid (Myndighet: Forsvaret).

Militær aktivitet i Hjerkinn skytefelt i 2007

Militær Scania lastebil i Hjerkinn skytefelt.
Foto: Forsvarets mediesenter

Uke Type aktivitet

24, 25 og 26	Blindgjengerrydding
27	(Snøheimvegen åpnes for sivil ferdsel 1. juli)
28, 29, 30 og 31	(Ferieavvikling)
32, 33	Blindgjengerrydding
34, 35, 36 og 37	Villreinjakt
37 og 38	Blindgjengerrydding
39	Skarpskyting fra fly

Dette er en aktivitetsplan per juni 2007. Planen kan bli endret.

Snøheim

Den norske turistforening (DNT) har frist til 1. september til å bestemme seg om de ønsker å benytte sin forkjøpsrett på Snøheim. Det er i dag 60 sengeplasser på Snøheim.

Foto: Odd-Erik Martinsen, Forsvarsbygg

Hjerkinnhus

Miljøverndepartementet har foreslått en bevilgning på 9,5 millioner kroner i revidert nasjonalbudsjett 2007 for å kjøpe Hjerkinnhus. Dette for at Norsk Villreinsenter, avd. Nord, skal etablere seg på Hjerkinnhus

Hjerkinnhus, Forsvarets tidligere administrasjonsområde ved Hjerkinnskytefelt.

Foto: Odd-Erik Martinsen, Forsvarsbygg

Begge disse prosessene gjennomføres av Skifte Eiendom i Forsvarsbygg.

Kort om Hjerkin PRO

Tilbakeføringen av Hjerkin skytefelt til sivile formål ble vedtatt av Stortinget 23. mars 1999.

De berørte kommunene Dovre og Lesja, Fylkesmannen i Oppland og Forsvarets bygningstjeneste iverksatte i 2001 et felles program for utredning og planlegging av prosjektet Hjerkin PRO. Dette resulterte i at Dovre og Lesja kommuner vedtok kommunedelplan for Hjerkin skytefelt høsten 2004. Samtidig ferdigstilte Fylkesmannen i Oppland grunnlaget for det framtidige verneplanarbeidet på skytefeltarealet.

Stortinget behandlet i desember 2005 Hjerkin PRO i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Fase 1 av prosjektet (2006-2012) ble godkjent innenfor en økonomisk ramme på 321 mill kr. Fase 2 av prosjektet vil bli behandlet senere, på grunnlag av erfaringer i Fase 1. Fase 2 forutsettes i dag ferdigstilt i løpet av år 2020.

Forsvarsdepartementet har tildelt Forsvarsbygg ansvaret for prosjektet Hjerkin PRO.

Hjerkin PRO har to delprosjekter:

- Delprosjekt eksplosivrydding: Omfatter rydding av eksplosivrester og blindgjengere.
- Delprosjekt EBA (eiendom, bygg og anlegg): Omfatter riving av bygninger, fjerning av anlegg, landskapsrestaurering og revegetering, tiltak mot forurensning, miljøovervåkning og avvikling av sivile leieavtaler.

Deler av Hjerkin skytefelt er nå tatt ut av Forsvarets bruk, og det er i disse områdene sluttryddingen nå har startet. Det vil imidlertid være militær skyte- og øvingsaktivitet på Hjerkin ut 2008.

Kontakt oss:

Forsvarsbygg, Utvikling Øst
Prosjektkontor Hjerkin PRO
Statens hus, Parkgt. 36
Pb 4394, 2308 Hamar

Internett: www.forsvarsbygg.no/hjerkin

Prosjektsjef:
Jens Levi Moldstad
Tlf: 911 66 597
E-post: jens.levi.moldstad@forsvarsbygg.no

Prosjektleder:
Odd- Erik Martinsen
Tlf: 930 67 846
E-post: odd.erik.martinsen@forsvarsbygg.no

Militær delprosjektleder:
Ole Petter Gundersen
Tlf 488 95 196
E-post: olepetter.gundersen@forsvarsbygg.no

Kommunikasjonsleder:
Heidi Sørskog
Tlf : 918 631 77
E-post: heidi.sorskog@forsvarsbygg.no

Kommunikasjonsrådgiver
Trond Enemo
Tlf: 481 956 82
E-post: trond.enemo@forsvarsbygg.no